

DEMOCRATISCHE BOND VAN NOORD-
EN ZUID-NEDERLAND, was een Groot-Ne-
derlandse vereniging met democratische en socia-
listische trekken (1873).

In 1872 richtte J. Rademacher, pseudoniem van Ernestus P.H. van der Ven, *Het Vrije Volk* op waarin de suggestie werd gedaan een bond op te richten tussen de democraten van Noord- en Zuid-Neder-

land, als voortzetting van de Nederlandsch-Vlaamsche Werkliedencongressen binnen de Eerste Internationale, die in 1870 en 1871 driemaal gehouden waren. In juni 1873 vond er een congres plaats, waar enige Nederlandse secties van de Internationale vertegenwoordigd waren en waar besloten werd tot oprichting van de Democratische Bond van Noord- en Zuid-Nederland. Doelstelling van de Bond was sociaal-democratische beginselen te verspreiden onder het volk, teneinde het voor te bereiden op "de federatieve republiek tussen de tegenwoordige en toekomstige provinciën van Noord- en Zuid-Nederland". De Bond verklaarde onafhankelijk te zijn van politieke partijen en wilde openstaan voor zowel arbeiders als burgers. De Bond had onder andere als doelstellingen scheiding van Kerk en Staat, algemeen stemrecht, inrichting van de arbeid door de staat en kosteloos onderwijs. Er werd een inrichtingscommissie aangesteld, waarin onder anderen Van den Ven voor Antwerpen en A. Vandekerkhove voor Brussel zaten. Er waren vijf afdelingen: Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Antwerpen en Brussel. De Nederlandse afdelingen werden al spoedig opgeheven. In Antwerpen bleef de Bond enige maanden bestaan, hoewel er onenigheid was tussen de Bond en de Antwerpse afdeling van de Internationale. In Brussel is de organisatie nooit goed van de grond gekomen.

De meeste bekendheid kreeg de Bond in Vlaanderen door een incident op de **Vlaamsche Landdag** in Brussel op 29 juni 1873, waar Vandekerkhove, tevens redacteur van eerder genoemde *Het Vrije Volk*, gevraagd had twee leden van de Bond in de regeringscommissie van de Landdag op te nemen. Daarop ontstond een enorm tumult, waarin de voorzitter **Julius Hoste (sr.)** de Bond betitelde als een "gedeguseerde Internationale" en Vandekerkhove de zaal werd uitgezet. Later nam een ander lid van de Bond, Hendrik Kistemaeckers, het woord en ontkende de band tussen de Bond en de Internationale, waarop hem het woord werd ontnomen. In een polemiëk hierover in *De Werker*, het orgaan van de Internationale in België, ontkende de redactie ook de relatie tussen de Internationale en de Bond. Zij verweet de Bond kritiek te hebben op de Internationale en burgerlijk te zijn. Na dit incident is niets meer van de Bond vernomen. De ondergang ervan viel samen met de ineenstorting van de eerste Internationale en de steviger nationale organisatie van de arbeiders. Hoewel de Vlaams-Nederlandse contacten bleven bestaan, betekende deze ontwikkeling op organisatorisch vlak het einde van de Groot-Nederlandse socialistische arbeiderssamenwerking. Pas in de jaren 1930 zouden op het Groot-Nederlandse vlak opnieuw contacten tussen Noord en Zuid ontstaan rond het tijdschrift *Schakels*.

LITERATUUR: 'De Landdag in het Alhambra', in *De Zweep*, jg. 5, nr. 27 (6 juli 1873); - 'De Vlaamsche Landdag te Brussel', in *De Werker*, jg. 5 (5 juli 1873, 19 juli 1873, 26 juli 1873); -

B. Bymholt, *Geschiedenis der Arbeidersbeweging in Nederland, 1894, 1976*²; – W. Debrock, 'De Heel-Nederlanders van de 1e Internationale', in *Ons Erfdeel*, jg. 22, nr. 1 (januari-februari 1979), p. 31-46.

IRIS STEEN